№ 122 Київ. Середа, 1 іюня (14 липня) 1911 р. Ціна окремого № 3 коп. № 122

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМИЧНА і ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК ШОСТИЙ.

Адреса редакції і контори:
у Київі, Велика Підвальна вул. д. 6,
біля золотих воріт
Телефон редакції 1458.
ТЕЛЕФОН ДРУКАРНІ 1069.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1911

на 1рік	на 11м.	на 10м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1м.
6.	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Передплат. на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 к., або по 1 карб. на протязі перш. шости місяців.

Ціна „Ради" за кордон: на рік 11 р., (27 крон 94 гальери на австрійську валюту). на 1/2 року—5 р. 50 к. на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Коли закордонні читачі передплачують газету через почтальона, то платять за газету по ціні встановленій для передплатників в Росії.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожн. місяця.

За зміну адреси 30 коп.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

Авторі рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і зміняти статі, більші статі, до друку негодящі, переховуються редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, дрібні замітки і дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

З приводу надісланих до газети віршів редакція не листується.

Просять авторів додержуватись правопису „Ради".

Умови друкування оповістень

За рядок петіту попереду тексту, або за його місце платиться за перший раз 40 коп., а далі по 20 коп.

За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз, при умові друкування не менше 3-х раз.

На 7 місяців
з 1-го іюня і до кінця року газета „РАДА"
коштує 3 руб. 75 коп.

Будинок ЦИРКА, Миколаєвська 7.
Величезний Електро-Біограф ЛЮКС.
З 31 Мая по 3 Іюня „Американскіе дни" себ-то 2 персони входять по одним квитку. ВЕЛИЧНЯ ХУДОЖНЯ ПРОГРАМА: Ян Трубадур, середневічна бувальщина. На Соломонових островах. У баби украли годинника, комич. Хроника Гомон. Уміння бути коханою, комич. Важкій сон, мелодрама. Патентований вентілятор, комичн. Початок сеансів з 5 год. вечора. Ціни місцям від 7 до 60 к. Місця для учн. в партері по 20 к. Діти до 10 рок. при дорослих безплатно. 1-469-1

ПОСПІШАЙТЕ зосталось небагато
ЮВИЛЕЙНІ
Жетони Брелоки
з рельєфним портретом Т. Шевченка чудової артистичної роботи.
ЦІНА: золотих по 10 р., срібних по 1 р. 50 к., бронзових по 75 к.
За пересилку до 10 штук 35 к. наклад. платою 45 к.
Поспішайте замовляти по адресі:
КИЇВ, в книгарні—„Літературно-Наукового Вістника" (В. Володимир., 28),
„ „ —„Київська Старина" (Безаківська, 8). 2-474-1

Об'єднаний Комітет по збудуванню пам'ятника Т. Г. Шевченкові
ОПОВІЩАЄ
Третій Міжнародній КОНКУРС
на утворення ескіза пам'ятника Тарасові Григоровичу Шевченкові, що має бути збудований у Київі.
Ескізи на конкурс мають бути прислані до 3 год. дня 20 декабря ст. ст. 1912 року.
Докладну програму конкурса можна одержати в об'єднанім комітеті (Київська Городська Управа) або прочитати в журналі „Зодчій", що надрукував повну програму. р.-437-8

У г. Вороніжі
в книгарні Т-ва „Крамаровський Терехин й Ко". Дворянська вул. продаються окремі №№ „РАДИ".

І-ша ЗУБНА лікарня. Прорізна 10. ПРИ ЛІКАРНІ ХИРУРГ.

Видання книгарні музичного магазина ЛЕОНА ІДЗІКОВСЬКОГО у Київі.
„СТЕЛИСЯ БАРВІНКУ НИЗЕНЬКО"
Українська пісня. (З „Бувальщини" Велисовського) для співу з фортепіаном музику впорядкував К. СТЕЦЕНКО.
Ціна 30 коп. 5-454-5

У Катеринославі
в книгарні Лозинської на Проспекті.
приймається передплата на газ. „РАДА" на таких-же умовах, як і в конторі газети, а також продаються окремі №№ в роздріб.

Роспуск Державної Ради.

Період законодатної безпомічности закінчився: 28 мая розпущено Державну Раду. Тепер, коли вже не засідає ні одна з законодатних палат, стаття 87 основних законів сама собою вступає в силу, й руки уряду розвязуються.

Оглядаючись тепер на всю діяльність Державної Ради за минулу сесію, не можна не признати її видатною й навіть епохальною. Усі попередні сесії проходили блідо й нецікаво. Рада сумлінно виконувала свої обов'язки, відкидала те, що сфери вважали потрібним одкинути, й затверджувала те, що сфери вважали можливим затвердити. Тільки з половини минулої сесії настрій Ради раптово змінився, і з того часу дуже оживилась уся наша парламентська атмосфера. Державна Рада стала в опозицію до уряду—ця картина була настільки незвичайна, що загальна увага мимоволі зосередилась на ній.

Нема потреби нагадувати фактичні подробиці—вони ще свіжі в пам'яти всіх. Цікаво тільки проаналізувати ті причини, що викликали конфлікт між урядом й Радою. Версій у цій справі ходить дуже багато. Але найбільш правдоподібною здається нам одна з них.

Державна Рада як-не-як складається з людей досвідчених і практичних. Кожен з призначених членів Ради у свій час був коли не міністром, то губернатором чи яким-небудь иншим адміністратором. Виборні члени Ради також мають великий житейський досвід. Через це вони не могли не побачити, що національна політика теперішнього уряду має в собі багато небезпечного. Краще не давати нічого, ніж давати одним, одбіраючи у других—міркували вони. Національна ж політика збудована на цілком протилежнім прінціпі.

Поруч з цим, у конфлікті певну ролю відограла особиста неприхильність до премьєра. А тут трапилась така слушна нагода порахуватись з премьєром—і Державна Рада скористувалась цею нагодою.

Так чи инакше, а Державна Рада в останню сесію здобула собі місце першорядного політичного чинника. Досі на Раду мало хто й зважав—тепер з нею стали рахуватись. Рада, одначе, не спромоглась зостатись на занятій позиції. В перших днях після конфлікту Рада наче свідомо маніфестувала свою солідарність з Думою, затверджуючи в думській редакції один ліберальний законопроект за другим. Але незабаром природа взяла своє, й Рада знов близче стала до уряду, ніж до Думи. Під кінець сесії Рада майже зовсім злилася з урядом, цілком забувши й недавні образи і свій колишній опозиційний настрій. Правда, були де-які спроби виступити з протестом проти того, що Думу передчасно розпущено, але ці спроби так спробами й зостались.

Для повного вияснення справи необхідно зазначити, що навіть тимчасова опозиція Державної Ради ніяких реальних наслідків не дала. Хоч Рада й одкинула закон про західне земство, проте він тепер здійснюється з енергією і запалом. Коли б у Ради хоч стало витревалости на те, щоб зостатись в опозиційнім настрої до кінця минулої сесії, тоді можна було б сподіватись, що закон про західне земство все-таки буде відкинуто, коли законодатні палати знову зберуться в-осени. Тепер і цього сподіватись не можна. Навпаки, можна з певністю думати, що закон про західне земство буде затвержено, що зайвий раз потвердить відому истину: „в Росії, слава Богові, нема парламента".

Цікаві документи.

Коли пригадують читачі „Ради" минулого року в нас була надрукована стаття — „Російський Грайс" (№ 266, 23 ноября), в якій один священик з Поділля описував ганебні вчинки учителя с. Пиляви, Винницьк. повіту, Диомида Левицького. Цей учитель, образившись за щось на священика, почав робити йому всякі перешкоди в навчанню дітей Закона Божого українською мовою, одбірати в учнів і нищити українське евангеліє, бо воно, мовляв, друковано „Мужичою мовою" і т. инш. Врешті всього полетів куди слід донос на священика з обвинуваченням його в українському сепаратизмі. Виникло „дѣло". Нижче подаємо копії з офіціальних документів цієї справи.

ДѢЛО

объ украинскомъ сепаратистѣ—священникѣ Г. М.

настоятелѣ церкви села Пилявы, Винницкаго уѣзда, Подольской Епархіи.

(Указъ Подол. Духовн. Консисторіи отъ 25 февраля 1911 года, за № 3405).

„Постановленіе" духовнаго слѣдователя въ присутствіи депутата отъ государственной власти—помощника пристава 1-й части г. Винницы, по произведенному 11 мая 1911 года слѣдствію о священникѣ Г. М. обвиняемомъ со стороны учителя министерскаго училища с. Пилявы—Діомида Левицкаго въ „украинскомъ сепаратизмѣ".

Копія.

Постановленіе.

1911 года, мая, 11 дня. Духовный Слѣдователь разсмотрѣвъ настоящее дѣло, нашелъ, что спрошено 77 свидѣтелей, остальные же не спрошены за неявкою ихъ,

Учитель Левицкій отказался дать показаніе по нездоровью, между тѣмъ всѣ 10 дней производства слѣдствія въ слѣдственной квартирѣ тщательно слѣдилъ за ходомъ дѣла и показаніями свидѣтелей, не обнаруживая какихъ-либо видимыхъ признаковъ своей болѣзни; изъ показаній спрошеныхъ свидѣтелей усматривается, что взведенныя на священника о. М. обвиненія остаются недоказанными, и потому отпадаютъ, за исключеніемъ двухъ пунктовъ слѣдующихъ: 1) священникъ о. М. уроки Закона Божія преподавалъ исключительно на украинскомъ языкѣ; 2) въ проповѣдяхъ употребляетъ отдѣльныя выраженія, смыслъ которыхъ нѣкоторые изъ присутствующихъ въ церкви могутъ относить къ себѣ и чувствовать себя обиженными словами священника.

Духовный слѣдователь постановилъ:

1) въ виду достаточнаго выясненія дѣла показаніями допрошенныхъ свидѣтелей, на допросѣ недопрошенныхъ не настаивать;

2) учителю Левицкому (обвинителю) во 2-й разъ предложить дать свое показаніе; и

3) предложить священнику о. М. высказаться по существу двухъ вышеозначенныхъ пунктовъ для сужденія Епархіальнаго Начальства.

Духовный Слѣдователь, Священникъ—(підпис).

Депутатъ, помощн. пристава 1 ч. гор. Винницы (підпис).

Показаніе.

обвиняемаго священника Г. М. по пункту 3-му „Постановленія" Духовнаго Слѣдователя 11 мая 1911 года.

(Указъ Под. Дух. Консисторіи за № 3405, отъ 25 февраля 1910 года).

Почему въ школѣ я преподавалъ Законъ Божій на украинскомъ языкѣ, мною уже достаточно выяснено въ моемъ показаніи отъ 2 мая сего 1911 года. (Повторяю вкратцѣ:—преподавать на украинскомъ языкѣ, какъ родномъ языкѣ дѣтей-учениковъ, я долженъ былъ, ибо такъ велятъ мнѣ:—и мой разумъ, и моя совѣсть, и наука, и авторитетъ ученыхъ педагоговъ, и Слово Божіе: см. Матѳея X, 5—6; XV, 24, 26; XXVII, 46; XXVIII, 19; 1 Коринѳян. XIV, 6—34; Римлян. IX, 2—4; и т. дал.).

Подробно о семъ сказано много в моей статьѣ подъ заголовкомъ: „Російський Грайс", въ № 266 украинской газеты „Рада" за 1910 годъ.

Здѣсь же я сошлюсь только еще на высококомпетентное мнѣніе по сему вопросу Академіи Наукъ, какая выразилась (въ своей брошюрѣ: „Объ отмѣнѣ стѣсненій малорусскаго печатнаго слова") такъ: „Св. Писаніе было (прежде, до отмѣны стѣсненій) доступно украинскому простонародію исключительно въ церковно-славянскомъ или въ великорусскомъ переводахъ, что равняется тому, что оно вовсе не было ему доступно (см. стр. 18). О семъ же говорятъ такіе педагоги, какъ Ушинскій, Гринченко и другіе. Это призналъ и Святѣйшій Синодъ, издавъ Евангеліе на украинскомъ языкѣ: очевидно, это явилось необходимостью. Показанія свидѣтелей по сему дѣлу, какъ видно изъ допросовъ, также ясно говорятъ, что даже въ средѣ простого и пока темнаго народа нашего глубоко лежитъ сознаніе необходимости обученія въ церкви и въ школѣ на родномъ языкѣ украинскомъ (см. въ особенности „показанія" крестьянъ: Пантелеймона Собчука, Филимона Карпова, Ксеніи Шеванюкъ, Авксентія Шеванюка и др.).

И самъ разумъ говоритъ, вѣдь, что родной языкъ всегда понятнѣе, и обученіе на немъ всегда успѣшнѣе, чѣмъ на малопонятномъ языкѣ, хотя бы и великорусскомъ.

По симъ основаніямъ, я, по долгу совѣсти, говорю, что иначе, какъ только на украинскомъ языкѣ, я преподавать не могу.

Священникъ (підпис).

С. Пилява, на Поділлі.

Одеський український клуб.

Статут українського клуба в Одесі було зареґістровано 8 лютого 1910 року.

На перших загальних зборах у квітні обрано Раду старшин і доручено їй підшукати і найняти з осени відповідне помешкання, а тимчасом урядити протягом літа якусь виставу, концерт чи гулянку, щоб таким робом дати розвагу членам клуба і здобути потрібні кошти на осінь, коли клуб вже почне функціонувати у власнім помешканні; при чому Раді старшин дано право кредітуватись на суму до 5000 карб. Але спроби Ради урядити спектакль чи гулянку літом через ріжні перешкоди не могли здійснитись; так само думку, що повстала була у де-яких членів про винаймання помешкання в спілці з якимсь иншим товариством, Рада мусіла залишити, як непрактичну. Помешкання було найнято самостійно і тільки з жовтня вдалось роспочати в ньому правильні функції: скликати загальні збори, урядити концерт з танцювальною вечіркою і театральну виставу і т. д. На початкові видатки Рада зробила позичок всього на 785 карб.

Зразу ж виявилось, що Раді самій було б важко вести всі справи тільки власними силами старшин; тому на загальних зборах, з ініціативи Ради, ухвалено завести власний хор і драматичний гурток, а в допомогу Раді організувати комісії: драматичну, співочу, лекційну і для урядження дитячих вечірок.

Організацію тих комісій доручено самій Раді. Діяльність клуба за минулий рік виявилась, опріч звичайних клубних розваг, як гранння на біліярді, в карти, лото, доміно, шахи і шашки, ще й в урядженню семейних вечерів—по суботах з музично-вокально-літературним відділом, а по неділях з драматичними виставами. Всіх концертних вечорів за той час відбулось 12, а вистав 8. На концертах опріч хору, яким орудував д. Коханський, виступали оперові співаки і співачки (як д. П. Цесевич і д-ка О. Чалеева), а також аматори співу, музики і декламації. Драматичним гуртком керував, як режісер, д. Кость Кропивницький (син знаменитого небіжчика-артиста). Виставлено було такі пьєси: „Наталка Полтавка", „Мартин Боруля" (двічі), „Доки сонце зійде", „По ревизії", „Миротворці", „Зімовий вечір", „Драма без горілки", „Суета" і „Хатня революція".

Опріч того двічі було уряджено маскарад з призами за найкращі убрання і один раз дитячу вечірку. На Різдво д. Комаров прочитав реферат: „Про різдвяні колядки і щедрівки", при чому клубний хор з колядницькою звіздою виконав де-які з них. Вистави і концерти приваблювали дуже багато публіки і мали чималий успіх; вони зацікавили і ширше громадянство, яке хотіло б також бувати на них, та на жаль виявилось, що помешкання для цього тісне; через те вступ прийшлось обмежити тільки членами клуба та їх гостями по спеціяльним рекомендаціям і зректися урядження загально-доступних вечорів, що могли б давати клубові добрий дохід. Тепер власне Рада старшин заклопотана підшукуванням просторішого, більш відповідного помешкання.

Всіх засідань Ради в минулому році було 25, а загальних зборів 4.

Обертаючись до звідомлення про грошевий стан, бачимо, що минулий рік, не дивлячись на те, що клуб працював в ньому менш як 3 місяці, Раді вдалося закінчити не тільки без дефіциту, а навіть з прибутком в 537 руб. 55 коп. Майно клуба на 1 січня цього року досягає приблизно суми в 2000 руб.

Короткий огляд діяльности і грошевого стану клуба свідчить, що ця інституція має в Одесі всі шанси для істнування і дальшого свого розвою навіть при дуже тяжких умовинах з боку тамтешньої адміністрації.

М. В—ний.

ПО РОСІЇ.

— **В Державній Раді.** В засіданні 28 мая, після обговорювання чергових справ, предсідатель Державної Ради попрохав присутніх встати і вислухати Височайший наказ. Державний секретарь оголосив зміст наказу, який велить перервати роботу з 28 мая і знову почати її 15 октября.

— **З'їзд в справі народньої освіти.** 27 мая закінчилися роботи бюра, що скликає загально—земський з'їзд в справі народньої освіти в Москві. Університет і благородне зібрання не дали помешкання для з'їзду. Ведуть переговори про це з політехничним інститутом. Із докладів, які поступили на з'їзд, визнали за можливе видрукувати тільки 10. Затвержена схема з'їзду. Призначено 5 секцій: шкільної освіти, позашкільної освіти, заведення загальної освіти, управління і керовництва школами і посередницької діяльности земств в справі народньої освіти. При перших двох секціях будуть організовані комісії: про початкову школу, про школу підвищеного типу і по професійній освіті.

(Рѣчь).

— **Доля нового уставу духовних семинарій.** Учебний комітет при синоді, починаючи з 1905 року, розроблює питання про реформу середньої духовної школи. Що-року учебний комітет надсилав синодові по де-кілька проектів, але кожний раз ці проекти не мали успіху в загальних засіданнях синоду. На початку цеї зіми такого проекта знову було подано в синод. Бувший обер-прокурор Лук'янов і багато членів синоду визнавали той проект годящим і думали його розглянути до кінця сесії. Новий обер-

прокурор Саблер, прихильник суворої „церковности“, має на увазі виробити новий проект духовних семинарій в „строго церковному дусі“ і для цього закликає Антонія Волинського і Сергія Фінляндського. Кажуть, що буде призначена особлива нарада для перегляду проекта нового уставу духовних семинарій.

— **В Фінляндії.** 27 мая в зібранні народніх вчителів східної Корелії одбулася приватна нарада, в якій одноголосно вирішили ні одному з учителів не ставати на посаду інспектора народніх шкіл після Садовнікова; кожний з учителів повинен робити так, щоб ця посада лишилася за тим, кому вона належить по праву. Ця постанова буде доведена до відому сенату і головного управління шкільного відомства. У вечері була влаштована вечірка в честь Садовнікова. (Рѣчь).

— **„Царицынская Мысль“ та Іліодор.** В Саратові, в уголовному департаменті судової палати розбірали дві літературних справи Іліодора проти редактора „Ц. М.“. Булгакова. По одній із цих справ окружний суд засудив д. Булгакова на 7 суток, по другій—на 3 місяці тюрми. Булгаков перевів справу в палату. Іліодор на суд не явився. Предсідатель суду прочитав заяву Іліодора про те, що він всі справи проти Булгакова припиняє, бо „шукати правди проти „клеветників“ в суді він одмовляється“. Палата постановила обидві справи припинить, скасувавши постанову окружного суду. (Р. У.).

— **Купівля Ясної Поляни.** Питання про купівлю Ясної Поляни було порушене Коковцевим на останньому засіданні Ради міністрів і не зустріло суперечок. Маєток Толстих буде куплений через селянський банк. Остаточні переговори про це буде мати з графинею Толстою управитель банка. Ясну Поляну купує казна за півмилійона. Маєток перейде в казну зо всією обстановою дому, в якому довгі роки жив Лев Миколаевич. (Рѣчь).

— **Поворот запорожців.** Між людністю турецьких округ біля Костянтинополя та Дарданел є багато нащадків запорожських козаків, яких забрали в неволю турки років 200 тому. Увесь довгий час вони щиро берегли на чужині свою віру, звичаї і мову. Тепер між ними помічається надзвичайно сильний переселенський рух з Турції в Росію. Великими валками їдуть вони на Кавказ, і там купують землі, щоб розводити сади, виноградники і обробляти землю. На параході „Лазарев“ було привезено їх цими днями з Костянтинополя в Батум 500 чоловік. Другий параход „Веста“ незабаром привезе з Турції на Кавказ 1.500 козаків. (Р. У.).

— **Всякі звістки.** Загальне зібрання академії наук уповномочило одділ російської мови й словесности увійти в зносини з славянськими академіями в справі вироблення уставу союза славянських академій.

— На останньому засіданні правління московського товариства грамотности постановили одкрити бібліотеку имени В. О. Ключевського.

— Професор вищих жіночих курсів Вульф подав в правління курсів заяву про своє увільнення із составу учителів курсів. Цими днями чекають увільнення з курсів професорів Кулагіна, Червинського і де-яких инших професорів і приват-доцентів. (В. Г.).

— Російське товариство любителів садівництва улаштовує в Москві чотирьох тижневі курси по садівництву. В програму увійдуть: загальна ботаніка і фіто-паталогія, грунтознавство, плодівництво, навчання як розводити квітки, огородництво і ентомологія. Курси почнуться 15 іюня.

— Н. А. Шахов передав професорові Ратові 10.000 рублів на неврологичний інститут, будівлю якого тепер в Москві закінчують. Одкриють інститут восени, підчас першого загально російського з'їзду невропатологів.

— Юридичний факультет університету розглянув і ухвалив вироблений професором Познишевим проект положення про музей уголовного права при московському університеті.

— В петербурському університеті з 21 по 28 декабря цього року одбудеться другий Менделеевський з'їзд по загальній і прикладній химії. З'їзд улаштовує „Русское Физико-Химическое Общество при Императорскомъ С.-Петербургскомъ университетѣ“. Заяви про бажання вступити в члени з'їзду разом з членською платою (5 карбованців) прохають посилати на ім'я казначея Н. Н. Соковнина (Спб., Университетъ, Химическая Лабораторія).

ПО УКРАІНІ.

У КИЇВІ.

Випущено з тюрми політичного Є. Маута, який одсижував два роки по присуду судової палати.

В університеті. На засіданню 28 мая ради юридичного факультета київського університета постановлено увільнить з університету всіх студентів, що поступили до 1905 року, давши їм право держать екзамени при державній комісії на правах екстернів. Про цю свою постанову рада має повідомити п. міністра народньої освіти.

Огляд нових будинків Сьогодні комісія, що складається з інженера будівельного одділу В. В. Ейслера, городського архитектора І. В. Ніколаєва і представників поліції, огляне де-які доми, які тепер будуються в Київі.

Асігновка. Департамент хліборобства асігнував київському земству 10,000 карб. на обурудовання волошсько-мехеринецької сельсько-господарської школи.

Нарада в справі проведення чорноморсько-балтійського водного шляху. Сьогодня в 11 год. ранку в залі біржі починаються наради в справі проведення чорноморсько-балтійського водного шляху. В нараді беруть участь представники губернської земської і городських управ, залізних доріг, біржевого й порайонного комітету, судоходних товариств, транспортних контор і судопромисловців. Нарада протягнеться три дні. Головна робота йтиме в 4 комісіях, які засідатимуть з 6 год. вечора після загального зібрання.

Про нові залізниці. Комісія про нові зал. дороги на засіданні, що одбулося цими днями, висловилась проти проведення нової колії від ст. Чорний Остров до ст. Холм, привислянських зал. дор. На тій же нараді було ще розглянуто проект зал. дор. Жмеринка—Холм. Члени комісії висловились і проти цього проекта, мотивуючи одмовлення тим, що справу з цією залізницею можна обговорювати тільки тоді, коли буде проведено подільську залізну дорогу.

Нова зал. дорога. В київську губ. земську управу надійшло прохання про підтримання земством проекта південно-русскої зал. дороги від ст. Лозова до ст. Островець.

Міністр доріг наказав включити в харківський порайонний комітет участок Артаково—Брянськ і Конотопъ—Навля. Зроблено це з метою об'єднати діяльність київо-вороніжської зал. дор. в одному порайонному комітеті.

Дачні поїзди. Що-дня можна бачити на вакзалі, що пасажирам не вистачає місць в вагонах. На ковельській лінії два вранішні поїзди не вміщають пасажирів і вони мусять оставатися на станції Київ І до 3 г. дня.

Самогубство. 29 мая в Царському саду прилюдно застрелилась з револьвера учениця зубоврачебної школи Головчінера Ф. Хмельницька, 21 року. Причина самогубства—незадоволення життям.

Трамвай. В Пущі-Водиці трамвайний вагон № 751 набіг на дівчинку двох років Песю Фрідман. Дитині одрізано обидві ноги.

На Пріорці 27 мая вагон № 745 набіг на дівчину П. Духоту, 17 років, збив її з ніг, переломив ліву руку і дуже побив усе тіло.

На В.-Васильківській вагон № 1036 наїхав робочого Пироженка, 42 років, збив з ніг і дуже потовк голову.

Сипний тиф. За минулий тиждень, по відомостям, які надійшли в санітарно-лікарське бюро київськ. губ. земської управи, на Київщині заслабло на сипний тиф 84 душі.

На Дніпрі. В правління путейської округи надійшли відомости, що Дніпро в багатьох місцях дуже обмілів і це серйозно загрожує судоходству.

З Київщини. Сумна подія. Нам пишуть з села Великого Половецького, васильківського повіту, що там минулої неділі трапилося таке нещастя. Учителька місцевої церковної школи д-ка Рудзька вкупі з учителем та фершалом зайшла в гості до місцевого врядника. Учителька увесь час була дуже весела. Тут місцевий земський фершал зняв з стіни пистоля і, граючись, вистрелив в учительку. Та, обливаючись кровью, впала непритомна. Виявилось, що їй прострелено око і праву щоку. Свідомо, чи ненароком це зроблено, поки що ще невідомо.

З Поділля. Вибух. 25 мая, в Проскурові, в домі Зальцманової стався вибух. Розірваним знарядям убито прикащика Цвіока і покалічено сина Зальцманової. Що це за бомба була, не відомо. Роблять пильне слідство.

Історичні гармати. Під містечком Жванцем, як сповіщають, „Под. Изв.“, в Дністрі лежить з десяток великих московських гармат, що зостались там ще, мабуть, з часів походу на Хотин Мініха. Зімою ці гармати дуже добре було видко на дні річки.

Через недугу. В с. Боришківцях, каменецького повіту, селянин Г. Похолюк, не стерпів тяжкого болю від катару шлунка і повісився на печі, в своїй хаті.

Виноградарство. Інструктор виноградарства на Поділлі д. Моргенштейн тепер оглядає виноградарство по-над Дністром. Зібравши відомости, інструктор виготує карту, на якій будуть точно позначені всі місця, де є виноградники. Карта буде готова до сельсько-господарської виставки в Київі 1912 року.

З Чернігівщини. Горе переселенцям. З с. Прохорова торік переселилося у степ, на казенний кошт три семьї. А оце цими днями, як нас сповіщають, ці переселенці повернулись до дому, та дома їм немає притулку, бо, виходючи на переселення, вони все попродали. Тепер вони проклинають той час, коли рушили в дорогу.

З Полтавщини. День „Білої Квітки“ в Кобеляках відбувся 29 мая організований він був товариством боротьби з туберкульозом.

Шевченкове свято було в Миргороді 15 мая. Програма складалася з співів, декламації та з вистави 2 й 5 акту з пьеси „Невольник“.

Лекція Родічева. 29 мая, в Полтаві була лекція депутата Державної Думи Родічева на тему: „Герценъ и его прозведенія“. Лектор мав великий успіх.

Дощі й град. В лубенському повіті ось уже цілий місяць йдуть щоденно дощі, а инколи й град; через це настав чималий холод, який страшенно шкодить огородині та баштанам, бо все посіяне позахоложуване і не сходить нічого, або повихвачувалось і сидить дзьобом.

Курси бжільництва. Одділ бжільництва при лубенському сельсько-господарському товаристві влаштовує в Лубнях з 8 іюня двохтижневі безплатні курси бжільництва. Для людей, що схочуть прибути на курси з далеких від города місцевостей, будуть безплатні кватирі, а для бідноти навіть і матерьяльна запомога. Лекції читатимуть в земській управі, а практичні роботи провадитимуться на зразковій пасіці урядового спеціяліста по бжільництву д. П. Смірнова. Записуватись і подавати заяви про бажання скористуватись курсами, приймаючи свою участь, можна завчасу у д.д. П. Смірнова і Я. Жежелевського (в помешканні лубенської земської управи).

Заборона вистави на користь пам'ятника Т. Шевченкові. В м. Оржиці, лубенського повіту, гурток аматорів, як нас повідомляють, хотів впорядить виставу, чистий прибуток з якої пішов би на пам'ятник Т. Шевченкові, але д. лубенський справник, не дозволив і пораяв прибуток з вистави призначити на користь погорільців с. Березоточі, лубенського повіту, написавши це на поданій для підпису афіші власною рукою. Аматори мусіли згодитись з цим.

З Харьківщини. Ветеринарний інститут. Цієї осени, як і торік, до Харьківського ветеринарного інституту прийматимуть по конкурсу атестатів особ, що мають середню освіту. Вакансій на першому курсі 50. Прохання на ім'я директора прийматимуть з 15 іюля до 20 августа, а далі зроблено буде прийом в інститут на підставі поданих прохання.

З Херсонщини Шах. Колишній перський шах Магомет-Алі з своєю семьєю та з придворними виїхав з Одеси до Австрії, де проживе ціле літо.

З Таврії. Позов. В г. Оріхові д. Компаніець, місцевий домовласник подав у суд на городську думу, щоб вона заплатила йому 14.000 карб. за те, що, прокладаючи мостову, город засипав йому двір та дім.

З Кубанщини. Українські пьеси в електробіографі. В двадцятих числах мая в Катеринодарі в електробіографі Готфрида було показано сцени з комичних українських пьес: „Москаль Чарівник“ Котляревського і „Як вони женихалися“ Олексієнка. Чудова імітація цих пьес дуже сподобалася глядачам.

Ліга боротьби з туберкульозом. В Катеринодарі лікарі організували одділ ліги боротьби з туберкульозом; вироблений статут цього одділу послано в Москву на затвердження. Ініціатори справи готуються в перших числах іюня упорядкувати в Катеринодарі свято „Білої ромашки“. Увесь прибуток од продажу квіток піде на збільшення коштів на боротьбу з туберкульозом в Катеринодарі, себ то на користь санаторії кубанського медичного товариства, яке збірається будувати спеціальний будинок для туберкульозних.

Галичина.

Кінець процесу „101“. В суботу на минулім тижні почалась промова прокурора Франке і оборонців підсудних. Таким чином не сьогодня-завтра треба вже сподіватись кінця справи українських студентів в польськім суді.

Виборчий погром. „Ділові“ телеграфують з Журавни, що ватага москвофілів, підмовлених їхнім кандидатом на посла до парламенту, о. Сеником, напала з дрючками в Монастирці на українські збори численно менші і дуже поранили дев'ять душ, двом з них поламано руки. Польська адміністрація скрізь допомагає о. Севикові і опричникам в їх злочинствах і погромах.

Недуга митрополіта Шептицького і москвофіли. Як ми вже повідомляли в свій час, галицький митрополіт Шептицький був тяжко хворий, в останні дні стан здоровля його покращав. Але поки митрополіт був хворий, москвофіли скористувались цим і зробивши відповідні заходи в митрополичій консісторії, добились скасування наказу Шептицького про перевод з Городка в инше місце відомого москвофіла о. Осипа Яворського. Це дуже обурило тутешніх українців.

Буковина.

Перед парламентськими виборами. Чим ближче в Буковині до парламентських виборів, тим гарячіший рух, тим сильніше увиваються виборчі махери. Ласих на мандати є багато і кожен з них обіцяє найбільше благ зробити виборцям. В п'ятьох українських округах виступають такі кандидати: в округах Вижниця—Селетин—Путилів: посол Микола Василько і москвофіл Даскал Богдан. Розуміється вибір п. М. Василька певний.

В округах Вашківці—Станівці кандидатують д-р Степан Смаль-Стоцький, п. Велігорський і румин піп Влад. Тут буде боротьба, бо за румином стоять т. зв. „шляхтичі“ се б то резеші і мазілі („Freibauern“) з сіл Валька, Костинці, Станівці і т. п., що кажуть, що вони румини, бо в них „попи з бородами“. А на цій бдній зеленій—справді дуже зеленій Буковині, грає борода дуже велику ролю.

В округах Кіцмань—Садагура кандидатують посол Иля Семака, укр. соц.-дем. учитель Осип Безпалко і москвофіл Савчак.

В окрузі Заставна кандидатують посол Антін Лукашевич і москвофіл Михайлюк. Вибір п. Лукашевича певний.

Найзавзятіша боротьба буде в округах Чернівці—Серет—Сторожинець. Тут кандидатує трое кандидатів: бувший посол з цього округа укр. народний демократ Микола Спинул, москвофіл Могильницький і румин Мінтенко. Через те, що до цього округа належить багато мішаних громад, з якими 20% руминського населення, рекламують цей повіт румини для себе. На 14 тисяч виборців є тут 8 тисяч українців, 6 тисяч руминів і 1 тисяча евреїв.

В инших 9-ти округах ціла анархія. Румини навіть не ставили через велике число кандидатів—офіціального кандидата. Тут буде найзавзятіша боротьба в сторожинецькім повіті між бувшим послом Ісопескулом і президентом краєвого банку д-ром Лупу. Також округ Чернівці захід, звідки послував досі соц.-дем. Георгій Григорович, певно пропаде для соц.-дем. партії. Тут кандидатує також українець учитель Микола Топущак. Слід ще зазначити, що в Чернівцях—схід, кандидатує укр. народний демократ д-р Мирон Кордуба.

Справа з пам'ятником Т. Г. Шевченкові.

Нові жертви. Київським об'єднаним комітетом одержано такі жертви од міських управ: Кишиньовської —50 карб., Усманської—10 карб. і Пінської—3 карб.

П'ятидесятиліття могили Т. Г. Шевченка. *)

(10-V 1861 р.—10-V 1911 р.).

(Кінець *).

Підчас цієї роботи до Каневу прибув київський ген.-губ. Безак. Довідавшись в канівського міського голови про роботу на могилі, він звелів її припинити. Але згодом, коли виявилося, що могилу опоряжають з дозволу губернатора, заборону було знято.

Продовгаста могила над Шевченком—це не простий земляний насип, як це здається на перший погляд, а зміцнений двома камінними стінами на те, щоб згодом насип не міг осуватися [22]).

Земля, де поховано Шевченка, належала місту Каневу. Спершу думали купити її на ім'я одного з прихильників Т. Г. Шевченка,—Ф. І. Черненка, або на ім'я В. Г. Шевченка. Але купити землю зовсім не вдалося і її взяли на довгий строк в оренду на ім'я В. Г. Шевченка.

Після останнього ремонту за могилою ніхто не наглядав. В. Г. Шевченко жив далеко, десь аж на Поліссі і засобів, щоб опорядити могилу, не мав. Могила почала валитися. Дубовий деревляний хрест упав і розбився на два шматки, а пастушки, щоб нагрітися од холоду, їх попалили.

Про занепад могили видрукувано було 1882 року дописа в тодішній київській газеті „Заря“.

Допис цей не пройшов безслідно. В декабрі 1882 року на могилу прибув В. Г. Шевченко і поставив нового деревляного хреста над могилою, що на половину вже була осунулася. Небіжчик С. Мик. Кулябка (гарячий ідеаліст 1860 років, відомий за останні роки XIX століття у Київі діяч літературно-артистичного т-ва) сам звернувся до полтавського губернського земства, клопочучись перед ним асігнувати 1.000 карб. на ремонт могили та на доглядання за нею.

До того часу на могилі не тільки не було хати, а й сторожа.

6 декабря 1882 року полтавське губернське земство трохи не одноголосно (тільки 4 гласних протестували [24]) ухвалило асігнувати 500 карб., предати їх повітовій золотоношській земській управі і просити її подбати про упорядкування могили Шевченка відповідно його передсмертному бажанню [25]).

Зараз після цього небіжчик В. В. Тарновський, відомий любитель і коллекціонер української старовини, взявся своїм коштом поставити на могилі великого чугунного хреста, на що витратив до 1000 карб. Окрім того, надійшли жертви на цю ціль од багатьох особ. До півтори тисячі карб. прислано було з редакції одної газети в Одесі. Гроші ці зібрано було на якесь инше діло, але після того, як зробити його не пощастило, то їх передали на ремонт могили Шевченка. Всього на ремонт могили Шевченка набралося до 5.000 карб. [26]).

Офіціальною особою при ремонті могили був В. Г. Шевченко, але головним діячем—смотритель канівської двохкласової школи В. С. Гнилосиров (1836—1901), котрий довгий час був „вѣрнымъ стражемъ Шевченковой могилы“.

Робота на могилі роспочалася в іюні 1883 року. Завідували нею В. Г. Шевченко, уповноважені ним особи В. С. Гнилосиров та інженер А. Ф. Жубенко, а також голова золотоношської повітової земської управи І. В. Тоцький, по уповноваженню полтавського земства.

Зараз же посипалися доноси в Київ. Роботу припинено. Генерал-губернатор Дрентельн викликав до себе В. Г. Шевченка. Але після розмови з ним негайно ж дозволив працювати на могилі і дальше. До зіми чорну роботу було закінчено. Насипано ту високу, що й тепер ще стоїть, могилу, зроблено було тумбу для хреста, виготовлено і підкладено під нього плиту з жорнового каміню в 40 пудів, начорно збудовано хату.

Зімою 1884 року ніякої роботи на могилі не було. Праця почалася знов з весни і закінчилася в половині іюля. На могилі посіяно траву. Треба було ще тільки поставити хреста, що виготовляв завод Термена у Київі. Але В. В. Тарновського у Київі не було, і завод не хотів давати хреста. Нарешті 18 іюля доставлено було його на берлині до могили. Важить цей хрест до 250 пудів.

20 іюля, під доглядом А. Ф. Якубенка і техника, присланого Терменом, хрест на могилі було таки поставлено.

Торжество було дуже скромне.

Окрім А. Ф. Якубенка і техника, на ньому були В. С. Гнилосиров, робітники з заводу Термена, що привезли хреста, теслярі, що ставили хату, сем'я сторожа на могилі, та декілька рибалок і ганчарів, котрі випадково опинилися на могилі, прийшовши подивитися на те, що тут робиться.

„Вночі,—пише Гнилосиров,—пройшов дощик. Саме небо посвятило дорогий монумент. З того часу трава на могилі зеленіє“...

Все місце, заорендоване для могили, всього коло ½ десятини, було обгорожене дошками. Хрест же на могилі стояв не обгорожений аж до літа 1888 року. Цього року Термен безплатно прислав ґратки, обіцяні ним ще раніше, і їх було поставлено навколо хреста. Тоді ж було пофарбовано хрест і ґратки.

Могилу було зовсім опоряжено. Року 1889 в хаті поставлено образ св. Тарасія, замовлений у Київі, а стіни її прикрашено портретом Т. Г. Шевченка, роботи І. Є. Репіна, в копії, зробленій відомим художником Платоновим.

Після цього зроблено було ще деревляні сходи з берега Дніпра на Шевченкову гору, а також камінні сходи до хреста на самій могилі. Робота ця провадилася в 1890-х роках та з початку 1900-х вже при инших умовах.

Підчас опоряження могили Шевченка в 1880-х роках півдесятини тої землі, де лежить могила, була куплена В. Г. Шевченком у власність. Коли він умер, то син його продав могилу Ксен. Мих. Гамалію, відомому громадському діячеві, що довгий час був головою санітарної комісії у Київі. Виїздючи з Київа у Харьків Гамалій 1902 року продав могилу В. П. Науменкові, котрий володіє нею й досі.

Після того, як могила Т. Г. Шевченка перейшла в руки В. П. Науменка, людини, що має широку популярність і загальне поважання, канівське городське управління безплатно прирізало до могили у власність Науменка ще 4 дес. 1668 саж. землі. „Гора Шевченка“ таким чином обхоплює тепер місце більше 5 десятин землі.

Доглядання могили після смерти в 1901 році В. С. Гнилосирова перейшло тепер в руки В. П. Науменка, котрий звичайно влітку пробуває на своєму хуторі, що лежить на протилежному полтавському березі Дніпра, на відомій Михайловій горі Максимовича.

Могилу доглядають і лагодять переважно коштом власника та близьких його приятелів. Иноді прихильники Т. Г. Шевченка надсилають і жертви на утримування могили.

Всі власники могили Т. Г. Шевченка дивилися на неї, як на громадську власність. Коли й досі вона є власністю приватною, то тільки через те, що при сучасних умовах російського громадського життя, немає та й не можна утворити настільки міцної установи, якій не загрожували б смертю всякі випадкові і „непредвидѣнныя обстоятельства“.

Років два тому В. П. Науменко підняв справу про дозвіл заснувати „Общество для охраны могилы Т. Г. Шевченка“. Але як раз під той час видано було відомий циркуляр про инородців. Дозволу на заснування товариства не дали.

Мик. Василенко.

*) Див. ч. 121.

[22]) «Кіев. Стар.» 1889 р. т. 64, стр. 171—172.

[24]) Епізод з могилою Ш-ка в полт. губ. зем. зібранні росказано покійним В. Г. Горленком в „К. Ст.“ 1883 р. т. 5. Стор. 218—220.

[25]) Сістематичний список постанов і наказів полт. губ. зем. т. II. Стор. 1623, № 490.

[26]) Відомости з історії могили 1882—1902 р.р. ми беремо з статті В. Н. „Къ исторіи могилы Т. Г. Шевченка“ в „К. Ст.“ 1902 р., т. 76, стор. 73—77.

З життя „Просвіт“.

∞ **Подільська „Просвіта“.** 26-го мая в Подільській „Просвіті“ відбулися безплатні літературні вечерниці, на яких прочитано було реферат: „Про етимологичні особливости укр. мови та особливости її правопису“, а також нарис Копюбинського—„Що записано в книгу життя“. Як перша, так і друга річ, викликали багато балачок і запитань, особливо остання. Не вистачило часу скінчить обмін думками з приводу „Що записано“, і через це ухвалено другі чергові вечерниці присвятить виключно обговорюванню твору М. Копюбинського.

29-го мая т-во „Просвіта“ впорядило на свою користь гуляння на Новім бульварі, на якому продавали українські книжки, картки, плахти і т. инш.

За кордоном.

Заклик журналистів до помочі адбанцям.

Представники газет, одвідавши в Подгориці ранених албанців і їх семьї ухвалили звернуться до газет всього світа з такою відозвою:

Ми, представники закордонних газет, одвідали лазарет, упорядкований чорногорським урядом в Подгориці для ранених албанців, яких привозять на чорногорську землю. Ми бачили нещасних втікачів з Албанії і їх семьї, старих, жінок і дітей, всього коло 20,000 душ, що втікли з вітчини, бо вона зруйнована і спустошена турецьким військом. Становище цих нещасних дуже нужденне: немає притулку, немає хліба, одежі. Во ім'я людської добросердечности закликаємо всіх допомогати їм грошима“.

Відозву підписали представники газет германських, англійських, російських, австрійських, болгарських, французьких, грецьких, італійських і голандських.

Жертви можна посилати до Цетиньє (Чорногорія), комітетові запомоги албанцям, що потерпіли від повстання.

Брати султани.

Як відомо, сучасний турецький султан Магомет гостює тепер в Салоніках, де доживає свого віка його брат, бувший султан, Абдул-Гамід. В Салоніках всі дуже цікавились, чи завітає Магомет на віллу Алатіні до брата, чи ні. З віли Алатіні дуже добре видно море і ввесь рейд, де стоять воєнні пароходи; від Абдула-Гаміда ні в якому разі не можна було затаїти приїзд його брата. А, як відомо, младотурецький комітет давно вже постановив нікого і ніколи не допускати до Абдула-Гаміда, навіть самого султана. Одначе тепер знайшли можливим младотурки допустити до Абдула султанського камергера з привітаннями від брата. Абдул-Гамід дуже зрадів, що його згадали, дякував за привітання і побажав братові заслужити любов народа і здобути щастя і спокій вітчизні.

Персія.

Персидські газети, обмірковуючи недавно видруковану англійську „Синю книгу“ про справи в Персії, зазначають, що англо-російська дипломатія веде діло до того, щоб встановити протекторат над Персією і скасувати її конституцію.

Лист до редакції.

I.

В № 95 „Ради“ В. Леонтович, у росправі. „Критикам Вістника“, чомусь побачив особисту справу і образу проф. Грушевському, до чого не було підстави. Поминаючи чогось Ол. Ярему (див. „Діло“ ч. 27), та Ів. Франка („Неділя“ ч. 19) облюбував лиш мене, Хоткевича та Павленка і судить своїм *дореформеним* судом усіх трьох *під гурт*. Виходить *Шемякин суд*. Хоч мені й приємно бути в такій компанії, хоч я, напр., глибоко поважаю Хоткевича вже за одно те, що він оддав за народне визволення своє колишнє забезпечене життя, *однак волю відповідати сам за свої писання, а не стояти в гурті і то тільки для того, щоб і мене влучила бомба з каламаря В. Леонтовича*, що обвинувачує всіх нас під гурт в нещирості, в пристрасті, в поході проти проф. Грушевського, якого рівняє до гетьманів, а нас до гетьманців, звертається аж до громадянства, щоб воно дало „зароблену одсіч усім новим гетьманцям!“ Він заздалегідь *робить громадський присуд над своєю жертвою од імени всього народа*, не питаючи його, не зробивши навіть анкети. Між иншим В. Леонтович висловлюється так: „Це на його (проф. Грушевського) так гостро наїжується та величезна скирта лайок, яку накопичили вони у своїх оглядах“, або: „Що—до лайки, Вістникові і генген не дорівнятися д.д. Хоткевичам, Липі та Павленкові“. *Моя росправа в „Ділі“ цілком коректна, без жодної лайки.* Сам В. Леонтович, а перед ним О. Білоусенко („Рада„ № 50) *ні одної* лайки привести не можуть, хоч із инших авторів повисмикували все, що їм навіть здалося за лайку. Перша половина моєї замітки обговорює, яким повинен бути редактор взагалі і в чому полягає успіх часопису. Говорю свою думку взагалі, нікого не лаю. Друга присвячена тій справі, що „колишня славна редакція“ *Вістника* (Франко, Грушевський, Гнатюк) десь зникла, її місце заступили нові анонімні редактори, яких не знає, громадянство, що вони ці аноніми, „не виявили себе знавцями свого діла“, а для письменників і для громадянства не байдуже, в чиїх руках журнал. Я обговорював нашу літературну справу, їй бажаючи добра, а не зла; про нових редакторів говорив на основі своїх зносин із *Вістником*, подавав факти, яких ні один мій опонент не спробував навіть похитнути, бо вони документальні. Проф. Грушевського я не зачіпав, бо зараз офіціяльно він есть видавець та й фактичним редактором він не може бути через брак часу, *про що говорить і сам В. Леонтович, що визнає й Ів. Франко*. Проф. Грушевського я, навпаки, зачислив до „колишньої славної редакції Вістника“.

Нехай тепер читачі судять про мої уваги що до *Вістника* і про критику їх В. Леонтовичем.

Іван Липа.

II.

Не маючи на меті розбірати весь зміст листа д. Липи,—щоб не розводити дальшої полеміки в досить виясненій уже справі,—я мушу лиш відповісти на два обвинувачення, які д Липа закидає власне мені. 1) Не вдоволений він, що свій погляд на критичні статті про Вістник висловив я „гуртом“, не вирізнивши окремо кожного з критиків. Але позаяк статті д.д. Липи, Хоткевича і С. Павленка обговорювали ту саму справу, мали на оці ту саму мету і в більшій чи меншій мірі визначалися однаковими прикметами, то й думаю, що критик мав право відповісти їм разом, бо вага спору полягала не в самих д.д. Липі, Хоткевичу та С. Павленку, а в тих питаннях, які обговорювалися. 2) Завіряє д. Липа, що „розправа“ його „в „Ділі“ цілком коректна, без жодної лайки“, і докоряє що я обмовив його в пристрасти й лайках за гуртом з Хоткевичем і Павлевком... Не буду сперечатися багато, згожуюся навіть, що лайки в його „росправі“ менше ніж в „росправах“ останніх, але прошу д. Липу об'єктивно перечитати хоч цих два уступа з його статті 1) З усього бачу, що у людей бракує щирости, чесних відносин до письменника і починаються ріжні викрути“ 2) „Повелися як конторщик якоїсь фірми, що з „доручення“ роблять усе, аби тільки не було там щирости, аби заховати дійсне становище своїх акцій і облігацій“.

Думаю, що й сам д. Липа не скаже, що це вирази ласкавої приязні.

В. Леонтович.

Примітка редакції. Друкуючи листи д. Липи і д. Леонтовича, редакція вважає, що громадські сторони питання піднесенного в „Ділі“ статтями д. Хоткевича, Липи і Павленка, вже цілком вичерпані і полеміка з цього приводу може бути припинена, бо дальше вона тільки буде збільшувати особистий елемент, на шкоду громадським інтересам.

Останні вісти.

(З газет та по телеграфу).

Подорож міністрів.

ПЕТЕРБУРГ. Десятого іюня П. А. Столипін і Кривошеїн виїздять на Далекий Схід.

100-діття з дня нарождения В. Г. Бєлинського.

ПЕТЕРБУРГ. На могилі В. Г. Бєлинського 30 мая одправлено панахиду. Начальник головного управління по справам преси Бельгард сказав промову, в кінці якої поклонився до землі. Могилу засипали квітками учні городських шкіл. Панахиду одправлено з ініціятиви городської управи.

Американська ескадра в Кронштадті.

ПЕТЕРБУРГ. 29 мая прибула в Кронштадт американська ескадра під начальством контр-адмірала Баджера. Ескадру ескортірувало 15 міноносців. Баджер і Грегорович обмінялись візітами. Сьогодня адмірал Баджер одвідає в Петербурзі Коковцева, Нератова, Сухомлінова, Григоровича.

Матросів американської ескадри, групами перевезено в Петербург, де їм показано народній дім, зоологичний сад і инше. Сьогодні в городській думі має одбутися раут на честь американських моряків. Розіслано 400 запрошень.

Росія й Китай.

ПЕТЕРБУРГ. „Нов. Время“ доводить, посилаючись на документи, що Китай готується до війни з Росією.

Всякі звістки.

ВАРШАВА. Скульптор В. Шимановський подав новий проект пам'ятника Ф. Шопену, перероблений з недозволеного проекта.

Редакцію „Słowa“ оштрафовано адміністративно на 100 карб. за вміщену в ч. 127 замітку „Вытѣсненіе поляковъ“.

В однім приватнім пансіоні ревизор запитав в першім класі ученицю: чим проведено лінію од такого то місця на тропику до другого, плугом чи лопатою? Засоромившись, дівчинка несміливо одповіла: „плугом“. Розгніваний педагог „распекъ“ учительку за невміле навчання.

Варшавський ген.-губ. дозволив одкрить відділи т-ва захисту женщин у Влоцлавську, Петрокові, Плоцьку, Кельцах, Радомі, Сандомірі і Ченстохові.

Після 3-х місячного арешту головних агітаторів забастовки фармацевтів Драбкіна та Геймана вислано з Лодзі: першого в волинську, а другого в сувалкську губернії.

(Власн. кор.).

ХАРЬКІВ. Є думка одчинити міську друкарську школу. Шкільна комісія з представниками власників друкарень виробила проект школи на 120 хлопців. На содержування що-року треба 7 тис. карб. *(Власн. кор.).*

ПЕТЕРБУРГ. Одбулася безрезультатно дуель між членом аероклуба Раєвським і співробітником газети „Россія“ Ромашкевичем.

НОВОГРУДСЬК. В с. Кореличах вигоріло біля 300 хат.

ПЕТЕРБУРГ. Тімашев вносить законопроект про викуп в казну Російського т-ва пароходства і торгу за 40 милійонів.

В іюні буде спущено нові дредноути „Севастополь“ і „Полтава“.

„Рѣчи“ повідомляють з Владивостока: командіра сібірського флотського екіпажа барона Родена присуджено за підлог і ростратy на $3^1/_2$ роки в арештантські роти з позбавленням всіх прав. Казначея Васільєва засуджено на $4^1/_2$ роки.

З Катеринослава: начальника газетного столу губернського правління Серебрянського оддано під суд. Викрито злодійства. Помішника його Нечаєва увільнено.

ЧИГИРИН. В с. Суботові счинилася пожежа. Вигоріло біля 50 дворів.

За кордоном.

Повстання в Албанії.

ПЕТЕРБУРГ. Кенігсбергським газетам повідомляють з Салоник, що після великого бою турки покинули позиції, які заступили малісори. Джевід-паша звелів не обстрілювати малісорів, щоб не сталось часом сутички з чорногорським надкордонним військом.

„Нов. Вр.“ повідомляють з Лондона: Турецький посол в Відні сказав Еренталю про сумне враження, яке зробив на Порту вчинок Австрії. Ходять чутки, що тепер обговорюється справа про гуртове виступлення держав. Єсть також поголоска, що Австрія мобілізує корпуси в Боснії, зважаючи на повстання в Дьякові.

З Костянтинополя: Порта постановила зробити великі уступки албанцям. Їм буде дано повну амністію і право носить зброю. Податі збиратимуть місцеві декани. Управління буде в руках чиновників албанців. Буде дозволено латинську азбуку в школах і офіціяльних документах. Становище в Албанії серйозне. Повстання збільшується і захоплює все нові округи.

В Китаї.

МОСКВА. З Мукдена повідомляють: єсть відомости, що з февраля місяця в Маньчжурію привезено 128 тисяч рушниць для озброєння сельської міліції.

З Харбина: У російських лісних концесій по східній лінії хунхузи вимагають одежі й харчів, погрожуючи в противному разі розстрілять робочих і підпалить матеріяли.

Всякі звістки.

МОСКВА. Б Лондоні на 29 іюня сподіваються загальної забастовки матросів і портових робітників.

В Скутарі турецька поліція арештувала на улиці російського й грецького консулів. По дорозі в поліцію їх ображено. Коли встановлено хто вони, обох консулів випущено. Всі европейські консули подали Тургуд-паші колективний протест проти образи консулів.

ПЕТЕРБУРГ. З Берлина повідомляють: Італійський уряд замовив заводові Круппа в Ессені 500 гармат на 40 милійонів марок.

З Нью-Йорка: По присуду військового суду в містечку Компанії біля Мексіко розстріляно 23 душі, які підготовляли замах на Мадеро.

З Стокгольма: одкрився шостий міжнародній конгрес про виборчі права женщинам. Приїхало біля 1000 делегатів і делегаток з усіх країн світу.

Література, наука, умілість і техніка.

= **„Рілля“**, хліборобський часопис. Вийшло в Київі ч. 15. Зміст такий: До читачів. Хроніка. „Косовиця“ А. Терниченка. „Данський спосіб годівлі худоби“ М. Шандаби. „Чи можна кидати худобі кров?“ В. Д-ка. „Про маленькі вулики“ Г. Долі. „Хазяйські поради“ Старого Хлібороба. З хліборобської практики. Гуртом. З практики гуртування. Що пишуть другі. По Україні. Про діяльність земств та товариств. Про книги. Запитання й відповіді.

= **Толстовський збірник в Харькові.** Вийшов з друку університетський збірник пам'яти Л. М. Толстого і в йому стаття проф. Багалія, де він дає порівняння поглядів Толстого та Сковороди.

= **„Извѣстія историко-филологическаго о-ва“.** Харківська комісія „ист.-фил. о-ва“ на чолі з професором М. Сумцовим приступила до видання „Извѣстій о-ва“. В одному випускові будуть статті про Шевченка, Житецького та Костомарова.

= **Чужоземна преса про українство.** Віденський тижневик „Gross Oesterreich“ подає в 18 № статтю д-ра Кушніра п. н. „Der ukrainische Sündenbock“ (український жертвенний козел). Цей самий часопис подає в № 19 статтю цього ж автора про „Парламент і національне питання в Австрії“—обидві статті, як передрук з „Ukrainische Rundschau“.

= Віденський часопис „Das Vaterland“ подає в № 223 статтю про „Москвофільську пропаганду в Галичині“, (передрук з „Ukrainische Rundschau“). Цю ж статтю передрукував в № за 18 мая віденський „Armee Zeitung“.

= Берлинський „National Zeitung“ умістив в передруку з „Ukrainische Rundschau“ статтю М. Лозиннського „Польська парцеляційна акція у східній Галичині“.

Театр і музика.

— **Галицько-український театр.** Українська труппа під орудою п. О. Стадника упорядковує артистичну подорож по всіх більших містах Галичини (Коломия, Станіславів, Стрий, Самбір, Сянік, Новий Сонч, Перемишль, Львів, Золочів, Тернопіль, Бережани) з „Брехнею“ В. Винниченка. Як відомо, на Буковині всі вистави цієї п'єси мали великий успіх. Ролі в „Брехні“ поділено так: Наталя—д-ка Стадникова, Андрій Карпович—д. Коханенко, Тось—д. Стадник, Іван Стратонович—д. Шевченко, батько — д. Юрчак, Саня—д-ка Пилипенкова, Дося—д-ка Марольд.

Тепер труппа перебуває в Станиславові.

— **Труппа І. Громова.** В літньому театрі „Роскошь“, у г. Білостоці грає „русско-малорусская“ труппа І. Д. Громова. Здебільшого йдуть російські оперетки. В труппі є артистка Кочубей-Дабановська. Збори середні.

— **Драматична цензура** дозволила до вистави д-ві Тогобочному його переробку відомого твору В. Лиманського (Мови) „Старе гніздо“ й молоді птахи“ під заголовком „*Содом*“ (комедія на 4 дії).

— **Труппа М. Приходька** незабаром прибуде на скілька вистав до Кам'янця-Подільського.

ДОПИСИ

(Од власних кореспондентів).

С. ЗОЗІВКА, липовецького повіту (на Київщині). *Селянські заробітки.* Не зважаючи на те, що цього року у нас буряки на полі кепсько посходили, бо не було в свій час дощу,—робітників тепер на росхват беруть бурякові плантатори. Уже днів з 20, як почали проривать буряки. З початку посесор Зозовецької економії платив робочим по 25—30 коп. в день, а через кілька днів поденна плата піднялась до 60—65 коп. Цьому пособили дощі, які тут мало не кожного дня йдуть. Почали йти дощі, буряки поправились і плантатори аж кричать, так бігають за робочими. У Зозівку поприїздили пани з сусідніх сел та хуторів за робочими і підняли плату, а наш посесор й собі підняв. Таким чином прийшлось платить по 65 коп. в день. За це між панами виникла навіть сварка.

Останніми днями поденна плата на буряках упала і тепер платять по 45 коп. Щоб користуватись робочими з другого села, то вигадали ще такий спосіб: приходять в Зозівку з сусіднього містечка Зозова за робочими; ціни, більшої, як тут платять, не дають,—але наймають музику, котра грає, як ідуть на роботу, в обід на буряках і як повертаються у вечері додому. Робочі (а особливо дівчата) туди й ідуть, де є музика. Цікаво подивиться, як йде юрба робочих, яких-небудь душ 90—100 з сапами на плечах і з музикою.

На полі і огородах рослина має гарний вигляд. Кепсько те, що цілий май місяць холодно, як в осени.

М. ВОРОНЬКІВ, переяславского повіту, (на Полтавщині). *Крамниця.* В нашім селі товариській крамниці трапилась дуже неприємна пригода. Річ в тім, що наш базар, де стоїть крамниця, недалеко від церкви. Тепер парафіяне задумали ставити нову церкву і церковне попечительство за радою батюшки виписало архитектора з Київа. На огляд місця під церкву при складанні плана приїхав місцевий благочинний. Коли цей план послали в консісторію на затвердження, то звідтіля затребували план окружної місцевости і загадали прийняти будинки, котрі стоять ближче 20 сажнів від цвинтаря. До цих будинків належить товариська крамниця і багато инших. Це діло було передано в суд місцевої волости, котрий постановив не зносить, доки не прийдуть в „ветхость“ будинки. Але ця постанова була обжалована в з'їзд земських начальників і з'їзд постанову волосного суду відмінив, а постановив дві других крамниці знести, а діло про товариську крамницю передав на нове перегляданя в сусідній суд рогозівської волости. Недоброчинці дуже радіють цій тяжкій пригоді і чекають найгіршого кінця. Члени товариства дуже стурбовані цим всім і міркують, як вийти з цього прикрого становища, бо місця такого зручного другого для крамниці дуже трудно знайти.

С. ГЛУШКОВО, рильського повіту (на Курщині). *Тутешнє життя.* Що до частоти й охайности села, то в нас це гаразд, а тому тут ніяких слабувань епідемичного характеру до цього часу не було.

Але цього літа можна їх сподіватись. Трохи осторонь села стоїть суконна фабрика, яка належить М. С. Терещенкові. Керує нею директор д. Л., якому цеї зіми заманулось увесь бруд, усі нечистоти фабрики звернуть на леваду вище села. Тепер, в розливом води, Сейм це все забірає й несе на водопой, де люде напувають худобу й беруть воду пити. Таким чином всяка нечисть попадає в шлунок глушківського мешканця. Цей же самий пан довів нашій громаді, розуміється, з документами в руках, що земля, на якій стоїть обчеський будинок-богадільня, належить фабриці, і одібрав її і повернув під городи служащим фабрики. В богадільні жило де-кілька безпритульних старих бабів і малих дітей-сиріт. Їм довелось виселитись. Всі робітники фабрики бідують, бо заробіток на ній малий: дорослий чоловік має по 30—40 коп. в день; жінка—20—25 коп. І всі на своїх харчах. При фабриці і в селі нема ніяких просвітних інституцій,—через те у нас панує страшенна темрява. Інтелігенції й напівінтелігенції у нас, як і в усякому великому місті, є багато, але вона блаженно спить. Та журитись нічого: національна свідомість і взагалі культурність нашої селянської молоді потроху зростає. З українських газет хоча передплачується тільки одна „Рада“, зате з рідних книжок тут можна надибати, окрім „Кобзаря“, чимало творів старих і нових письменників. Думали на великодніх святах упорядити дві вистави, мали піти: „Безталанна“ і „Сто тисяч“. П'єси були виготовлені, хор організований, але праця загинула марно: не добули дозволу. Цікаво, що місцева інтелігенція не тільки не підтримала цю справу, а навпаки поставилась вороже.

Що до місцевої мови, то вона поміж селян збереглась гарно. Інтелігенція, звичайна річ, говоре по-московському; але рідна пісня має пошану і поміж нею. З'являються „Очаровательныя глазки“ і хутко зникають, а рідна пісня несвідомо для неї зостається і продовжує вражать своєю силою і чарівною красою навіть несвідомі серця.

Г. КАТЕРИНОДАР. *(Пробна станція тютюнництва).* Тютюнництво, як промислова галузь сельського господарства на Кубанщині, з кожним роком все поширюється й набірає все більшого значіння. Кубанським тютюном зацікавилися не тільки місцеві торгові ринки,—мало не всі катеринодарські комерційні банки мають власні склади тютюну, зацікавилися ним і де-які закордонні ринки. Тим часом культура тютюну на Кубанщині стоїть дуже низько: людність нічого не знає про ліпші способи оброблювання плантацій, догляд, кращі сорти тютюну і т. ин. На таке невтішне становище тютюнової культури на Кубанщині звернув свою увагу департамент хліборобства й бажає допомогти людности поліпшить цю культуру. Задля цього він постановив в Катеринодарі збудувати науково-обставлену пробну станцію й лабораторію, де будуть провадити зразкове тютюнове господарство. На будування й обстанову цеї станції й лабораторії департамент хліборобства має потратить коло 150 тис. карб. і будуватиметься вона на протязі 1912—1913 р.р., як що катеринодарська дума дасть потрібний для цього участок землі в 5 десятин. Про цей свій проект департамент хліборобства повідомив катеринодарську управу, а заразом прислав в Катеринодар спеціалиста по тютюнництву п. Риганьєва, щоб він оглянув міські землі й дав думі відповідні пояснення з приводу тютюнової станції.

Городська управа й фінансова комісія, розглянувши пропозицію департамента хліборобства, постановили одвести потрібний для станції участок землі коло Частяковської рощі, рядом з тим місцем, де город має будувати школу садівництва, огородництва й бжільництва на спомин про знесення кріпацтва в Росії. Землю цю ухвалено одвести з умовою, що коли тютюнову станцію через віщось буде закрито, то всі будинки й інвентарь переходять у власність города.

На останньому своєму засіданні городська дума, згодившись з постановою управи й фінансової комісії, одноголосно постановила одвести 5 десятин землі департаментові хліборобства для збудування на них спробної тютюнової станції й лабораторії.

Листування редакції.

Микулинці. Анні Ілєвич. Термін конкурсу кінчається 1 червня старого стилю і одсунути й на далі не може бути ні в якому разі.

Рига. І. В. Присилайте до нашої редакції.

Ціни на хліб.

Пшениця (в копійках за пуд): в Одесі—104 (озима), 98 (улька) й 87 (суржак), у Миколаїві—$104^1/_2$ (гірка-улька), у Маріуполі—105 (озима), 93—99 (гірка) й 101—103 (гарнівка), в Єлисаветі—90—94, у Ростові—106—109 (гарнівка), 102—105 (гірка) й 100—106 (озима), у Харькові—88—95. *Жито*: в Одесі—76, у Миколаїві—$78^1/_2$, у Маріуполі—74, в Єлисаветі—65—67, у Ростові—72—74, у Харькові—63—66. *Ячмінь*: в Одесі—77—79, у Миколаїві—80, у Маріуполі—73, в Єлисаветі—66—70, у Ростові—74—75. *Овес*: в Одесі—73, у Ростові—60—70, у Харькові—66—72. *Кукуруза* в Одесі 68 (звичайна) й 72 (чинквантін). *Просо*: у Ростові—62.

Настрій млявий і малодіяльний.

Справочний одділ.

Календарні відомості. Середа, 1-го Іюня. Мч. Іустина философа, Харитона, Валеріяна. Сх. сон. 3 год. 48 хв., зах. сон. 8 год. 12 хв. 1—1891 р. помер український письменник В. Мова.

Редактор В. Яновський.

Видавець Є. Чикаленко.

Важне повідомлення для ДАМ!!

ТОРГОВИЙ ДІМ

М. Та І. МАНДЛЬ

Хрещатик 42. Телефон 764.

Через те, що одержано дуже великий транспорт краму

в нижнім помешканні продаватиметься всякий крам

ПО ОПТОВИХ ЦІНАХ

Манто Пальто **МОДЕЛІ** Спідниці Костюми

РЕЧІ З МЕРЕЖЕВА.

У верхньому помешканні як і раніш одержуються що-дня всі новини сезону.

ЛІКАРІ ТА ЛІКАРНІ

Зуб на лікарня **Бр. ТЕТЕЛЬБАУМ,** Проріана 24. Прийм. лікарі-спец. 9—9 г. Пломба 50 к., вийм. зуб. без болю 1 р. Штучні зуби—1 р. 300-200-52

ГОМЕОПАТИЧНА АПТЕКА І ЛІЧЕБНИЦЯ ОДЕСЬКОГО ГАНЕМАНОВСЬКОГО Т-ва.
Висила негайно почтою всякі ліки, книги, лічебники, спеціальні аптечки, туалетні речі, засоби для росту волосся, зубні, од мозолів і и. Гомеопатичні кофе і какао.
Священикам, учителям, практикам—гомеопатам і иншим при постійних замовленнях, відповідна знижка. Листовні поради в хворобах.
Адреса: Одеса, Херсонська 52. В. І. КОРОТКЕВИЧУ. 10-475-2

Кабінет ЗУБНОГО лікаря **Дем'яновича-Цигури.** Гоїння, пломбування і вставл. штучн. зуб. Прийм. 9—12, 3—6 годин. Нестерівська, 36. р.-312-4 5

Д-р. мед. І. М. ЛУЦЕНКО.
Одеса, Херсонська 52.
Спеціаліст гомеопат. Рентгеновський і електро терапевтичний кабінет. Токи д'Арсонваля—Тесла. Поради приїзжим на одеські зимани і морські купання.

Хвор. горла, носа, вуха венер. сіфіл. 6—8 годин **Лікарь Тартаковський** М. Володим. 40, перший поверх; там-же АКУШЕРКА-МАСАЖИСТКА.

СПЕЦІЯЛЬНА ЛІКАРНЯ
НАТЕЛЬНИХ, ВЕНЕРИЧНИХ і СІФІЛІТИЧН. СЛАБУВ. д-ра Мандансього. В.-Житомірськ. 26. Постійні ліжка. Окремі і спільні кімнати. Пр. прих. хворих од 9—12 г. р. і 5—8 г. в. Жін. 12—1 г. д. Неділ. і свято—12 г. р. Порада 50 к. р.-238-59

ПРИТУЛОК ДЛЯ ПОРОДІЛЬ
акушерки **М. І. Дмитрієвої-Лінчевської** під догляд. лік.-спец. Прийм. секр. вагітн. і породіль у всяку пору. Мар.-Благовіщенська 44. рок.-239-59

Акушерка фершалка і масажистка **Є. М. Штейн,** Хрещатик 48, кв. 16. м.-300-48

Догляд за хворими пропон. за помірну нагороду досвідчена акушерка А. І. ЗАК, КИЇВ, КУЗНЕЧНА № 23. 10-473-2

ПРАЦЯ

Студ.-Українець, колишній екстерн., шукаю на виїзд урока. Спеціальність математика. Гарно впливаю на дітей. Добросовісне відношення. Листовно: Тарасівська ул. 14, помеш. 6/1 П. С. І. 3-466-3

Кондіції чи чертьожної роботи шукає екстерн. українець, знає добре гімназич. курс і чертеж. роб., пропозиції листом: Одеса, до востребов. предъявит. паспорта № 1017. 10-468-3

ДО КОНКУРСОВИХ ЕКЗ.
В усі спец. вищі школи й академії готує
Гурток Інженерів.
С.П.Б.—П. С. Гатчинская 35, кв. 9.
Запись приймається на підготовку й пансіон 10-443-6

ВСЯКІ

24 № за рік 8 проб насіння. 1 календар Часопись українського хлібороба.

Виходить що 1 і 15 кожного місяця книжками.
Передплата з 1 листопада 1910 р. до I/XI р. 1911. (Всі перші №№ висилаються негайно.
Ціна на рік 2 карб., пів-року 1 карб. з пересилкою.
Адреса редакції:
Київ, Тургенівська, 9
Редактор-видавець А. АРХИПЕНКО.

ТРЕБУЙТЕ у всѣхъ газетчиковъ столицъ и провинціи и на всѣхъ станціяхъ желѣзныхъ дорогъ **НОВЫЙ** литерат.-художеств. научный, критическій библіограф. обществ. экономическій, студенческій Еженед. Журн.
„GAUDEAMUS"
(Посвящается студенчеству Россіи).
Журналъ съ худож. приложеніями. Конкурсы и анкеты
ЦѢНА 10 к. Подроб. програм. и условія подписки высыл. безплатно.
Проби. № журн. выс. за 2 семи коп. марки.
Контора журн. Спб., Невскій, 140—2.

Ви нещасливі, Вас не кохають, Ви убогі, соромливі, бєязкі, кожний робить з Вами що хоче, за Вами завсігди слідкує невдача, Ви не вмієте поводитись гарно у громаді, Ви не балакучі, мовчазні, неваходчиві, Ви страждаєте хворобами, пороками тайними і явними і т. и. та не тратьте надії—ми вказуємо Вам єдиний шлях до порятунку. Користуйтесь покіль не пізно, пропустите момент і вся Ваша праця, втрата, силкування і надія загинуть марно. Вимагайте: В-во „Языковѣдъ" С.-Петербург, Катерининський кан. 134 одд. 182, вишле Вам негайно „Хорошій тонъ"—(уміння триматися в товаристві), ц. 1 карб. 65 к. Гіпноз і внушіння (гоїння всіх хвороб) ц. 1 карб. 65 к. Оккультизм (шлях до багатства) ц. 1 карб. 90 к. Гіпноз Нундта (спосіб всіх скорити) ц. 1 карб. 65 к. Чорна і біла магія (світові секрети) ц. 2 карб. 10 к. Хто випис. всі книги вкупі платить тілько 5 карб. 50 к. Видання розійшлись закордоном більш як 3,000,000 примірн. 50-438-3

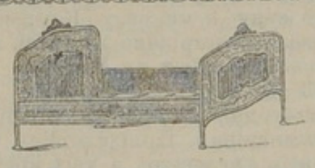

В. Васильківська № 31. **Фабричний магазин** ліжок і матраців пружинних, дротяних, трав'яних і волосяних
ЕЛЯ ЗАКСА
В. ВАСИЛЬКІВСЬКА 31, д. Валькера.
Приймаються замовлення на всякі ліжки, матраци і для лікарень.
В. Васильківська № 31, д. Валькера.

ШПАЛЕРИ
У ново одчиненому фабричному магазині Петербурзької фабрики
„Георгія Рикса" Хрещатик 11.
Одержано великий вибір шпалер, фризів і фонів виключно нових малюнків, у Київі невідомих
Ціни фабричні.
Иногороднім взірці висилаються по першому замовленню даром.
Розетки для стель, шведський кардон і асфальт від вохкости. 10-470-4

Гігієничні речі
для ЖІНОК і ЧОЛОВІКІВ склад резинових виробів. Т-во „Языковѣд" С.-Петербург, КатерININ. кан. 134. Отд. 182. Вимагайте цінники висил. безплатно, в закритім конверті по одержанні трьох семикопійчаних марок. р.-450-2

Лікарственні солі „АРТИСАЛЬ"
(Емс, Віші, Карлсбад, Маріенбад, Обер-зальцбрунен, Кісінген, Вільдунген та инш.) по складу і медичному впливові не відріжняються від натуральних вод, дуже практичні, зручні й дешеві. Продаж в „Южно-Русск. О-вѣ Торг. Апт. Товарами. 25-247-20

Єдиний у Київі
спеціяльний магазин стародавніх річей міститься на Інститутській ул. в д. № 1. Купує по найвищих цінах всякі стародавні речі, жемчуг і коштовні самоцвіти, 3-х рублеві платіни по 17 карб.
Каталог монет продаю по 1 р 25 к. М. Золотницький, Київ Інститутська № 1. 100-349-16

У Варшаві
Передплачувати „Раду" на тих же умовах, як і в конторі газети, можна у власного агента Гр. К. Степури. Адреса: Варшава, Каллікста д. № 11, пом. 11.

М. П. СТАРИЦЬКИЙ.
ДРАМАТИЧНІ ТВОРИ.
Том І-й: Сорочинський ярмарок, ком.-опер. на 4 д., За двома зайцями, міщ. ком. на 4 д., Як ковбаса та чарка, то минеться й сварка, вод. на 1 д., Ой не ходи Грицю та на вечерниці, др. оперета на 5 д., „По модньому"—вод. Ціна 2 руб.
ТомII-й: Крути та не перекручуй, ком. в 5 д., Циганка Аза др. в 6 д., Ніч під Івана Купала в 5 д., Ціна 2 карб. **Том III-й:** Тарас Бульба, др. на 6 д., Юрко Довбиш, др. на 6 д., Чорноморці, оперета на 3 д., Зімовий вечір, др. етюд. на 2 д. Ціна 2 руб. Всі п'єси дозволені в друкованому виданні до вистави. Продаються по всіх кращ. кн. магазинах. Видання Театральної бібліотеки С. Ф. Разсохина в Москві. р.-468-3

К-ра ШУЛЬЦЬ і ШОБЕР
Київ, Хрещатик, 5.
Представництво і склад Товариства пробкової фабрики А. Крисман пробок, капсюлів, ізоляціонних матер'ялів, закупорок і машин „Ідеал".
Акц. Т-во Г. Цегельський в Познані хліборобського знаряддя і машин; нові удосконалені бурякові коцачі, картоплекопателі, плуги, соломорізки і инш. знаряддя.
Посуд для перевозки молока, пляшок, центрофуг і все, що потрібне для молочарського господарства.
Струментної сталі американського гарту і терпугів з тії сталі.
ШПАГАТІВ Ченстоховської Джутової і Конопляної мануфактури і инш. техничн. річей

Самопоміч в слабуваннях!
Хто хоче навсправжки вилічитись від наслідків онанізма, тріпера, луеса, білів, хай требує негайно „Общепонятный лечебникъ секретныхъ болѣзней мужскихъ и женскихъ органовъ" з багатьома рисунками й рецептами. Ціна книжці з перес. накл. платою 1 р. 35 к. СПБ., Невскій, 100 Т-во „ОСНОВА". 8-190-2

„СВОБОДА"
політична, просвітна і господарська часопись. Виходить кожного тижня в четверг рано. Для Росії на рік коштує 4 рублі. Редактор Д-р Вол. Бачинський. Адр. редакції: „Свобода", Австрія, Львів, Ринок, ч. 10, II поверх. Oesterreich. 0-58-10

Годинник „АНКЕР-ХРОНОМЕТР" тілько за 2 карб. 95 к.

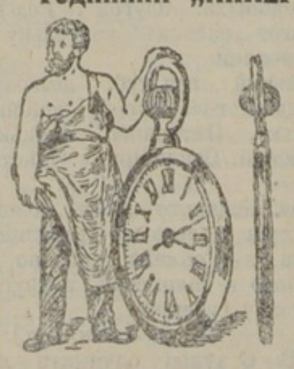

Відомий на ввесь світ чоловічий годинник півплесковатий „Анкер-Хронометр" або жіночі цілиндр справжні женевські анкерн. ход на 15 камн. з усовершенствованою ніколи не перекруч. пружин., ремонтуар (завод без ключа); корпус годинника з справжньої англійської чорноворон. сталі. Найкраща вартість годинника „Анкер-Хронометр"—визначна міцність механизму: навіть коли впаде годинник і то не попсується. Анкерний Хронометричний вірний ход, не перекруч. пружина, що користне для особ, які живуть де нема по близу майстра. Годинник „Анкер-Хронометр" самий практичний для всіх, що хочуть мати міцного годинника тим більш, що він по дешевій ціні доступний всім. Ціна за штуку 2 карб. 95 к. 2 шт. 5 карб. 50 к. Годинник цей визначається елегантн. виробом і до хвилини провір. ходом і висилається з порукою на 6 років накладн. платою. Пересилка 40 к. (в Сібір 75 к.) Безплатно додається до кожного годинника гарний і модн. Парижськ. ланцюжок 2-х бортн. із справжн. америк. нов. зол., нечорн. з брел. і замшев. гаман. для годин. Без риску, як що не сподобається повертаємо гроші назад. Адрес: Т-во „ЗАРЯ", Варшава, отд. 168. Адрес прохаєм вирізати і міцно наклеїти на конверт або одкритку. 3-435-3

Друкарня 1-ої Київської Артілі Друкарської Справи. Трьохсвятительська 5. Телеф. 1069.